

INPUT WO=MEN
TWEDE KAMERVERKIEZINGEN

2021

**Gendergelijkheid
is een recht,
geen luxe**

WO=MEN Dutch Gender Platform is hét platform dat strijdt voor wereldwijde gendergelijkheid en empowerment van vrouwen en meisjes (Duurzaam Ontwikkelingsdoel 5, SDG 5). Want gendergelijkheid is een recht, geen luxe. We monitoren beleid, delen kennis, bundelen krachten en verbinden en mobiliseren mensen. We werken aan sociale transformatie om gelijke machtsverhoudingen tussen vrouwen en mannen ongeacht seksuele oriëntatie en genderidentiteit te realiseren. Ongelijke machtsverhoudingen tussen mensen – bijvoorbeeld op basis van sekse, ras, klasse, beperking en leeftijd (intersectionaliteit) – mogen nergens leiden tot ongelijke behandeling.

Gendergelijkheid is de basis voor een vreedzame, welvarende en duurzame wereld. Nederland heeft zich in 2015 gecommitteerd aan de *sustainable development goals-agenda* (SDG-agenda) van de Verenigde Naties. Commitment betekent actie. De SDG's horen leidend te zijn in het maken van beleid. De positie van vrouwen, meisjes en gender in al zijn diversiteit loopt dwars door de gehele SDG-agenda heen. Van een einde maken aan extreme armoede (SDG 1), tot het bevorderen van *decent work* en goede werkomstandigheden en inclusieve economische groei (SDG 8) en het tegengaan van ongelijkheid (SDG 10). Maar ook het bevorderen van inclusieve, participatieve en representatieve besluitvorming op alle niveaus, voor vrede, veiligheid en rechtvaardigheid (SDG 16). Duurzaam en structureel inzetten op SDG 5, in samenwerking met het maatschappelijk middenveld, het bedrijfsleven en onderzoeksinstellingen, brengt ons in Nederland en wereldwijd dicht bij het behalen van alle gestelde doelen om de wereld een betere plek te maken in 2030.

Door de wereldwijde COVID-19 pandemie leven wij momenteel in een vreemde tijd. Deze crisis legt een aantal tekortkomingen in het (inter)nationale speelveld genadeloos bloot. Voor autoritaire en illiberale overheden is een crisis de perfecte gelegenheid om democratische basisbeginselen en fundamentele mensenrechten, waaronder vrouwenrechten, uit te hollen. Er is een wereldwijde terugslag op gendergelijkheid en vrouwenrechten. Zo is er minder of geen toegang tot veilige abortus. Miljoenen meisjes dreigen langdurig en zelfs blijvend toegang tot onderwijs te verliezen. Vrouwen in kwetsbare posities kunnen steeds minder makkelijk gendergerelateerd geweld publiekelijk aanklaarten. En de weg naar het bekleden van politieke besluitvormingsposities gaat vaak gepaard met intimidatie en geweld.

Genderneutraal beleid bestaat dus niet. Mede door bestaande sociale gendernormen, zoals de vrouw als primaire zorgdrager, hebben beleidsmaatregelen verschillende impacts op vrouwen en mannen. Om effectief beleid te voeren is het daarom noodzakelijk dat er wordt onderzocht wat de impact van een maatregel is op vrouwen en mannen. (Inter)nationaal gendersensitief beleid is nodig.

We zetten specifiek in op drie thema's:

WO=MEN wil duurzame politieke en financiële steun voor gendergelijkheids- en vrouwenrechtenorganisaties.

1

2

WO=MEN wil dat vrouwen, mannen en gender non-conforme personen gelijke invloed en aanspraak hebben op natuurlijke hulpbronnen (land, water, bossen), productieketens, (internationale) bedrijven en klimaatafspraken.

WO=MEN wil dat vrouwen, mannen en gender non-conforme personen in (post)conflictsituaties gelijkwaardig participeren in vredesprocessen en in het voorkomen van nieuwe conflicten.

3

1 DUURZAME POLITIEKE EN FINANCIËLE STEUN

Dankzij gendergelijkheids- en vrouwenrechtenorganisaties is er internationaal meer aandacht voor slachtoffers van seksueel geweld, krijgen meer vrouwen gelijk loon voor gelijk werk en participeren lokale vrouwen én mannen in internationale vredesbesprekingen. Zij zijn het die met hun voeten in de klei staan, werken aan gelijkheid, snel signaleren als er conflict dreigt in een land, en hun stem verheffen als mensenrechtenverdedigers worden bedreigd of vermoord. Via hun formele en informele netwerken, mobiliseren en activeren ze lokale en internationale gemeenschappen rondom klimaat, gezondheid, mensenrechten en tal van andere urgente thema's.

1. Bondgenoot en Belangenbehartiger

Gendergelijkheids- en vrouwenrechtenorganisaties zijn niet alleen de luis in de pels van autoritaire overheden, maar ook bondgenoot, belangenbehartiger en/of observator. Altijd staan zij garant voor het veranderen van ongelijke machtsrelaties en het aankaarten van taboedoorbrekende onderwerpen. Daarmee zijn zij belangrijke partners voor overheden en andere (inter)nationale actoren die mensenrechten en gelijke machtsverdeling hoog in het vaandel hebben staan. Alle landen die de SDG's hebben ondertekend, zijn in zekere zin afhankelijk van de slagvaardigheid van deze organisaties. Ook Nederland en het Nederlandse buitenlandbeleid, van defensiebeleid tot ontwikkelingssamenwerking, van noodhulp tot handel.

Betrek daarom gendergelijkheids- en vrouwenrechtenorganisaties structureel bij besluitvormingsprocessen over het bredere Nederlandse buitenlandbeleid.

Ga de samenwerking aan met inclusieve partnerschappen, waarin zowel gendergelijkheids- en vrouwenrechtenorganisaties als het bedrijfsleven en onderzoeksinstituten plaatsnemen, voor het vormgeven van (inter)nationaal gendersensitief beleid.

2. Stel de aanpak van *shrinking civil space* en versterking van gendergelijkheid centraal

De politieke en financiële steun voor gendergelijkheid en vrouwenrechten neemt wereldwijd in rap tempo af. Een versnelde afbrokkeling dreigt dankzij de uitbraak van COVID-19. Zo misbruikt de Poolse regering de crisis door op ondemocratische wijze verregaande abortusmaatregelen in te voeren, terwijl publiekelijk demonstreren verboden is. Het risico bestaat dat overheden maatregelen om te zorgen dat mensen binnen blijven misbruiken om rechten verder in te perken. Lockdowns – die in veel landen langer zullen duren en daarmee maatschappijen sterker en langduriger zullen ontwrichten - verhinderen organisaties en activisten om steun te verlenen aan lokale gemeenschappen daar waar nodig. Gendergelijkheids- en vrouwenrechtenorganisaties worden al dan niet met opzet door overheden in hun rol als belangenbehartiger en waakhond belemmerd. Terwijl deze organisaties juist nu de belangrijke vinger aan de pols moeten houden om actie te kunnen ondernemen tegen restrictieve en discriminerende maatregelen.

COVID-19 laat zien hoe noodzakelijk het behalen van de SDG's is om de huidige crisis te doorstaan. **Met SDG 5 - gendergelijkheid en empowerment voor alle vrouwen en meisjes – als leidraad.** Gendergelijkheids- en vrouwenrechtenorganisaties zijn cruciaal in een succesvolle COVID-19-bestrijding en de negatieve gevolgen ervan. Zoals de verminderde toegang van vrouwen tot seksuele en reproductieve gezondheidszorg en reproductieve rechten, de groeiende repressie en inperking van vrijheden en de nog sneller krimpende politieke en financiële ruimte voor het maatschappelijk middenveld (*shrinking civil space*). Laat gendergelijkheids- en vrouwenrechtenorganisaties bondgenoot, belangenbehartiger, waakhond en observator zijn. Niet alleen nu, maar ook voor onze weerbaarheid als mondiale samenleving op de langere termijn.

Behoud in het Nederlandse buitenlandbeleid daarom als kernpunt de aanpak van de *shrinking civil space* en het versterken van gendergelijkheid en vrouwenrechten.

3. Verzeker blijvende politieke en financiële steun

Eenmaal ingeleverd zijn gendergelijkheid en vrouwenrechten moeilijk terug te winnen. We moeten nu voorkomen dat de rechten die gendergelijkheids- en vrouwenrechtenorganisaties met zoveel strijdkracht, aandacht en steun hebben verkregen, in een post-COVID-19 wereld weer tot een luxe en bijzaak zijn bestempeld. **Verzeker daarom blijvende politieke en financiële steun voor gendergelijkheids- en vrouwenrechtenorganisaties.** Zorg dat Nederland dé internationale voorvechter met een genderperspectief in internationale fora blijft. Deze steun is cruciaal voor organisaties en activisten om verandering teweeg te brengen en vast te houden. Daarnaast wordt de stuwende kracht van deze organisaties versterkt en worden zij in staat gesteld hun werk te blijven voortzetten.

2 GENDER EN DUURZAME ECONOMIE

Een sterke samenleving en gezonde economie zijn gestoeld op een inclusief en divers beleid gericht op het bevorderen van de participatie van vrouwen, meisjes en gender non-conforme personen. Integreer gendergelijkheid en vrouwenrechten in alle gebieden van (inter)nationale duurzame economische ontwikkeling om de SDG's te realiseren. Daarom dient er voor het invoeren van beleid, verdragen en maatregelen altijd van tevoren te worden gekeken wat de gedifferentieerde impact ervan is op vrouwen, mannen en gender non-conforme personen. Zonder inzicht hierin is rechtvaardig beleid niet mogelijk. Datzelfde geldt voor huidig beleid, wetten en verdragen.

1. Houd bedrijven aansprakelijk voor mensenrechtenschendingen

Door de gevolgen van de COVID-19 pandemie worden vrouwen en meisjes onderaan de mondiale productieketens, bijvoorbeeld in de textiel- en sierteeltsector, maar ook in de gezondheidszorg en informele sector, hard geraakt of zijn zij extra kwetsbaar. Spaargeld of een sociaal vangnet ontbreken, terwijl dit extra belangrijk is voor vrouwen. Zij zijn de primaire zorgdragers voor kinderen of ouderen. Dit benadrukt de noodzaak tot inzet op vakbondsvrijheid, het voeren van sociale dialoog en het uitvoeren van *decent work*, leefbaar loon en arbeidsvoorzieningen (zwangerschapsverlof en/of kinderopvang). Daarnaast kunnen vrouwen geraakt worden door vervuiling door bedrijven en landroof.

Op dit moment wordt het IMVO-pakket van Nederland geëvalueerd. Het is belangrijk om hierop voort te bouwen naar nationale en internationale afspraken - zoals het Bindend Verdrag Bedrijfsleven en mensenrechten van de VN - die ervoor zorgen dat bedrijven mensenrechten waaronder vrouwenrechten, arbeidsrechten, het tegengaan van kinderarbeid en bescherming van het milieu nakomen. Daarnaast dient Nederland zelf ILO Conventie 190 – over het tegengaan van geweld en intimidatie op de werkvloer - te ratificeren en ratificatie hiervan door andere landen bevorderen.

2. Zorg voor een duurzaam en inclusief handels- en investeringsbeleid

De COVID-19 crisis legt de zwakke plekken in ons handelssysteem bloot: de mondiale productieketen voor voedsel kan verstoord raken, de vraag binnen sectoren zoals sierteelt en textiel droogt op, en werknemers in producerende schakels verliezen hun inkomsten, veel van hen vrouwen. Zal een toekomstig COVID-19-vaccin vrij toegankelijk zijn voor iedereen, of zullen bedrijven gebruik maken van het intellectueel eigendomsrecht dat onder andere is vastgelegd in handelsverdragen? Dit eigendomsrecht zorgt ervoor dat er een verminderd aanbod is van goedkopere medicijnen waar veel arme mensen, waaronder een groot aantal vrouwen, van afhankelijk is.

Handels- en investeringsverdragen bevatten afdwingbare regels die landen dienen na te leven om multinationals te beschermen. Ze bevatten echter geen afdwingbare regels waar de bedrijven zich aan dienen te houden op het gebied van mensen- en milieurechten. **Mensenrechten, arbeidsrechten en milieurechten dienen op eenzelfde wijze getoetst te worden en arbitragepanels dienen te bestaan uit rechters die expertise hebben op mensenrechten.** In het bijzonder dienen de arbeidsrechten van vrouwen beschermd te worden. Zij zijn oververtegenwoordigd in sectoren met slechte werkomstandigheden en worden dus onevenredig getroffen. Handelsverdragen horen geen clausules te bevatten die privatisering van publieke diensten opleggen. Hierdoor kunnen prijzen stijgen waardoor de toegang tot deze diensten waar vrouwen meer gebruik van maken bemoeilijkt wordt. **Ook moet het arbitragemechanisme in verdragen niet verder uitgebouwd worden, ook niet in de vorm van een Investment Court System.** Multinationals kunnen een staat aanklagen, andersom kan dit niet. Bedrijven kunnen dit doen wanneer een land nieuw beleid - denk aan minimumloon, zwangerschapsverlof of ter bestrijding van COVID-19 - wil invoeren dat de winst van het bedrijf mogelijk aantast. Een eventuele schadevergoeding kan miljoenen of soms miljarden euro's belastinggeld kosten, waardoor bezuinigd moet worden op publieke diensten. Jaarlijks lopen arme landen voor ongeveer 100 miljard aan belastinginkomsten mis door belastingontwijking van bedrijven. Wereldwijd wordt 22 miljard euro via Nederland aan belastinginkomsten ontweken. Ook hier worden vrouwen en meisjes harder geraakt omdat er minder geld kan worden vrijgemaakt voor publieke diensten zoals onderwijs en gezondheidszorg. In diverse landen is moeder- en kindzorg door de COVID-19 crisis onder druk komen te staan, terwijl vrouwen al het leeuwendeel van de onbetaalde zorg op zich nemen. **De coronacrisis bewijst hoe belangrijk het is dat de sectoren waarin vrouwen oververtegenwoordigd zijn goed gefinancierd worden. Daarom dient de politiek in te zetten op een eerlijk belastingbeleid door onder andere te zorgen dat bedrijven belasting betalen daar waar economische activiteiten plaatsvinden.**

3. Zet het private sector instrumentarium (PSI) in ter bevordering van SDG 5

Het is belangrijk dat het Nederlandse private sector instrumentarium ten goede komt aan vrouwen wereldwijd omdat de wereld niet vooruitkomt als de helft van de bevolking achterblijft. Om dit te bereiken horen fondsen gericht op private sector ontwikkeling in het buitenland ook rekening houden met SDG 5. Binnen fondsen dienen criteria gesteld te worden waarbij nieuwe projecten een positieve impact dienen te hebben op vrouwen en ook de allerarmsten bedienen. Projecten dienen negatieve gevolgen voor milieu, mensenrechten en gender te voorkomen of verminderen. Een bedrijf dat een aanvraag doet moet kennis hebben van mensenrechten en genderrollen. **Gender en vrouwenrechten dienen integraal vastgelegd worden in aanvragen bij fondsen. Bedrijven die een aanvraag doen dienen een gender risico – en impactanalyse te maken. De overheid en uitvoerdersorganisaties dienen erop toe te zien dat dit gebeurt en er gevolg gegeven wordt aan deze analyses.**

In 2019 bleef het aantal vrouwelijk ondernemers in handelsmissies steken op 21 procent, terwijl de doelstelling 25 procent was. **Er dient beter onderzoek te komen naar de behoefte van vrouwelijke ondernemers in handelsmissies en hoe hen te bereiken.** Missies dienen gendergelijkheid en empowerment van vrouwen en meisjes te bevorderen. **Er dient binnen het PSI ruimte te zijn voor fondsen speciaal gericht op het bereiken van SDG 5 in binnen- en buitenland. Hier moet ook naar gekeken worden in de evaluatie.**

4. Zet SDG 5, ecologie en klimaat centraal bij herstelplannen van economieën en Green Deal EU

De groep allerarmsten wordt het hardst geraakt door klimaatverandering en verlies aan biodiversiteit. Het grootste gedeelte van de allerarmsten is vrouw. Tegelijkertijd spelen vrouwen een grote rol bij het tegengaan van klimaatverandering maar verdienen zij meer ondersteuning en erkenning. Het is essentieel om te zorgen dat vrouwen de kans krijgen om te participeren als actoren in het bestrijden van klimaatverandering, het bouwen van een groene economie en genereren van groene banen. **Het is ook essentieel dat de economie na COVID-19 wordt opgebouwd zonder de ecologische en klimaatcrisis te vergeten.** Nu is het moment om SDG 5 centraal te stellen bij herstelplannen van economieën, zowel nationaal, als binnen en buiten de EU. Dit geldt ook voor de Green Deal en de Taxonomy Regulation van de EU. Een rechtvaardige transitie met inclusieve klimaatactie kan een grote rol spelen in het transformeren van gendernormen en het bereiken van gendergelijkheid.

3 GENDER, VREDE EN VEILIGHEID

De wereldwijde COVID-19 pandemie zet in veel regio's de vrede en veiligheid extra onder druk. De economie daalt, banen gaan verloren en niet iedereen verkeert in goede gezondheid of heeft toegang tot gezondheidszorg. Daarbij is er sprake van voedselonzeekerheid, verlies van sociale netwerken, minder publieke diensten, oplopende spanningen en misbruik van macht en militaristisch ingrijpen. De pandemie verhoogt de kans tot oplaaiend conflict en zet de rechten en veiligheid van vrouwen en meisjes wereldwijd nog meer onder druk.

1. Versterk de representatie en participatie van vrouwen en vrouwelijke leiders in besluitvorming rond crisisrespons en vredesprocessen

Bij het uitbreken van crisis zijn vrouwen wereldwijd oververtegenwoordigd in acute hulp. Vrouwen mediëren actief tussen strijdende troepen en dragen bij aan de stabiliteit en wederopbouw van hun land. In conflict zijn zowel vrouwen en meisjes, als mannen en jongens slachtoffer, nabestaande, militair, rebel of vredesactivist. Toch zijn vrouwen en meisjes ondervertegenwoordigd in besluitvorming rond crisisrespons, conflictresolutie, hulp- en herstelinspanningen. Zo is ruim 70% van de zorgverleners tijdens de wereldwijde COVID-19 crisis vrouw, maar wordt slechts 25% van de senior leiderschapsposities door vrouwen bekleed.

Beleid en programma's zijn alleen effectief als zij aansluiten op de realiteit van vrouwen, mannen, meisjes, jongens en gender non-conforme personen. Het is fundamenteel dat bij het ontwerp en de uitrol aandacht is voor de verschillende impacts van crises en conflict - evenals van beleidsmaatregelen - op vrouwen, meisjes en jongeren. **Daarom is in alle onderdelen van ons buitenlands- en defensiebeleid, ontwikkelingssamenwerking, noodhulp, handel- en binnenlands beleid een *genderlens* nodig, evenals grotere representatie en participatie van vrouwen in besluitvorming.**

Het vereist inspanning om structurele belemmeringen voor de participatie van vrouwen en gendergelijkheids- en vrouwenrechtenorganisaties, zoals vooroordelen en schadelijke gendernormen, weg te nemen. Stel daarom, conform VN-Veiligheidsraad Resolutie 1325, **een strategie vast om de participatie van vrouwen en jongeren in politieke en conflictcycli actief te vergroten en voorkom discriminatie en uitsluiting van deze groepen.**

Ook bij andere onderdelen van vredes- en veiligheidsprocessen, zoals repatriëring, hervestiging, ontwapening, demobilisatie en re-integratie, het ontwerpen van vluchtelingenkampen en humanitaire hulp, moeten de behoeften en wensen van vrouwen, meisjes en jongeren worden geïntegreerd. **Dit kan door actief de betekenisvolle betrokkenheid en vertegenwoordiging van deze groepen te ondersteunen**, zowel in de ontwikkeling van beleid en programma's als in de besluitvorming erover. Maak daarnaast strategischer gebruik van de partnerschappen met maatschappelijke organisaties. Betrek en raadpleeg gendergelijkheids- en vrouwenrechtenorganisaties, waaronder diaspora-organisaties in Nederland, systematisch over relevant beleid. Van beleid rond migratie en vluchtelingen, tot de ontwikkeling van nationale actieplannen, ontwikkelingsbeleid, vredeshandhaving en militaire missies.

2. Bescherm vrouwenrechtenactivisten en vredesopbouwers

Wereldwijd zijn we getuige van een inkrimping van de maatschappelijke ruimte, onderdrukking van kritische stemmen en het terugdringen van de rechten van vrouwen en gender non-conforme personen. Tijdens de huidige COVID-19 crisis nemen overheden maatregelen die, bewust en onbewust, de rechten van vrouwen ondermijnen. Denk aan de Hongaarse premier Viktor Orban, die de pandemie aangreep voor alleenheerschappij en *passant* de rechten van transpersonen terug probeert te draaien. Of de Colombiaanse vrouwenrechtenactiviste Carlota Isabel Salinas Pérez, die in haar huis werd vermoord. Door de maatregelen kon zij zich niet verplaatsen om buiten bereik van haar vijanden te blijven.

De inperking van de vrijheden van vrouwenrechtenactivisten en vredesopbouwers heeft op de lange termijn impact op de stabiliteit, goed bestuur en wederopbouw van een land. Het is cruciaal die **vrijheden in het binnenland en buitenland actief te beschermen en verdedigen**. Ook via het ondersteunen van maatschappelijke organisaties en vrouwenrechtenorganisaties die zich tegen bovengenoemde trends keren.

Vrouwelijke mensenrechtenverdedigers en vredesopbouwers lopen vanwege hun kritiek op bestaande machtsstructuren bovendien extra kans op (seksueel en) gendergerelateerd geweld. **Zet daarom ook in op de bescherming van individuele en georganiseerde vrouwenrechtenactivistes en vredesopbouwers**, conform de VN Verklaring (1998) en de EU-richtlijnen (2008) voor mensenrechtenverdedigers. Samenwerking en kennisdeling met internationale netwerken, ook van diaspora vrouwenorganisaties in Nederland,

is hierbij cruciaal. Ook in strategische partnerschappen dient de veiligheid van vrouwenrechtenactivisten te worden gewaarborgd.

Monitor ten slotte de impact van (financiële) anti-terreur maatregelen op maatschappelijke organisaties, waaronder lokale vrouwenorganisaties, conform VN-Veiligheidsraad Resolutie 2242, en pas aan daar waar nodig om de autonomie en kritische stem van lokale vrouwenrechtenorganisaties te blijven respecteren.

3. Alloceer voldoende financiële middelen

Zet in op voldoende en flexibele financiering voor programma's en interventies die bijdragen aan inclusieve vrede en veiligheidsprocessen. Volg daarin de VN en EU-richtlijnen en alloceer 15% van de ODA-gelden voor inclusieve vrede en veiligheid.

Veel situaties vereisen flexibele programma's waarbij gelijktijdig wordt ingezet op stabiliteit, humanitaire respons en ontwikkelingssamenwerking. Maak financiering van deze programma's mogelijk, met behoud van een budget en personeel voor programma's gericht op gendergelijkheid en vrouwenrechten.

Financier bovendien alleen *gender responsive humanitaire programma's van maatschappelijke organisaties*. Financieringsstromen zijn effectieve instrumenten om na te gaan of programma's ook ten goede komen van in de samenleving gemarginaliseerde groepen. In crisis- en (post)conflictsituaties zijn dat regelmatig vrouwen, meisjes en jongeren. Zo zijn in veel landen vrouwen verantwoordelijk voor de zorg en gezondheid van hun gezin. Zij moeten zeggenschap hebben over veilige toegang tot bijvoorbeeld water, brandstof en voedsel.

Alloceer ook voldoende financiële middelen voor onderdelen van de Rijksoverheid die betrokken zijn bij inclusieve vrede en veiligheid. Zo is een investering nodig om militair, politie- of bijvoorbeeld ambassadepersoneel te trainen. Om hen verantwoordelijk te maken om militaire, politie-, diplomatieke, ontwikkelings- en humanitaire missies structureel aan te laten sluiten op de verschillende veiligheidsbehoeften en eisen van vrouwen, mannen, meisjes, jongens en gender non-conforme personen.